

ДИРЕКТИВА 2005/89/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 18 януари 2006 година

относно мерки за гарантиране сигурност на доставките на електрическа енергия и инфраструктурните инвестиции

(Текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 95 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията,

като взеха предвид становището на Европейския икономическия и социален комитет¹,

след консултации с Комитета на регионите,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора²,

като имат предвид, че:

- (1) Директива 2003/54/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електрическа енергия³, допринесе съществено за изграждането на вътрешния пазар на електрическа енергия. Гарантирането на високо ниво на сигурност на доставките на електрическа енергия е ключова цел с оглед успешното функциониране на вътрешния пазар, като Директивата дава възможност на държавите-членки да наложат на електрическите компании задължението да извършват обществени услуги, освен всичко друго, във връзка с нивото на сигурност на доставките. Тези задължения за предоставяне на обществени услуги следва да се дефинират съвсем ясно и прецизно и не бива да водят до създаване на производствен капацитет, надхвърлящ необходимото за предотвратяване на неоправдано прекъсване в разпределението на електрическа енергия до крайните потребители.

¹ ОВ С 120, 20.05.2005 г., стр. 118.

² Становище на Европейския парламент от 5 юли 2005 г. (все още непубликувано в *Официален вестник*) и Решение на Съвета от 1 декември 2005 г.

³ ОВ L 176, 15.07.2003 г., стр. 37, Директива, изменена с Директива 2004/85/ЕО на Съвета (ОВ L 236, 7.07.2004 г., стр. 10).

- (2) Търсенето на електрическа енергия се прогнозира в средносрочен план на основата на сценарии, разработени от оператори на преносни системи или от организации, които са в състояние да изградят такива сценарии по искане на държава-членка.
- (3) За изграждане на единен конкурентен пазар на електрическа енергия на ЕС са необходими прозрачни и недискриминиращи политики за сигурност на доставките на електрическа енергия, съвместими с изискванията на такъв пазар. Липсата на подобни политики в отделните държави-членки или значителните различия в политиките на държавите-членки биха довели до изкривяване на конкуренцията. Ето защо ясното определяне на ролята и отговорностите на компетентните органи, както и на такива за самите държави-членки и всички участници на пазара е от първостепенна важност за опазване сигурността на доставките на електрическа енергия и адекватното функциониране на вътрешния пазар, като същевременно се предотврати създаването на пречки пред навлизащите на пазара, например фирми, които произвеждат или доставят електрическа енергия в държава-членка и които отскоро са започнали своята дейност в съответната държава; да се избегне създаването на изкривявания за вътрешния пазар на електрическа енергия или значителни трудности за пазарните участници, в това число компании с малък пазарен дял, например производители или доставчици с много малък дял в съответния пазар от Общността.
- (4) Решение № 1229/2003/ЕО на Европейския парламент и на Съвета⁴ определя поредица от насоки за политиката на Общността по отношение на транс-европейските енергийни мрежи. Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 година относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електрическа енергия⁵, освен всичко останало, определя общи принципи и подробни правила, свързани с управление при претоварване.
- (5) При насърчаване на използването на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници е необходимо да се осигури наличието на свързан резервен капацитет, когато това е технически необходимо, с цел осигуряване надеждността и сигурността на мрежата.
- (6) С оглед спазване на поетите от Общността ангажменти за опазване на околната среда и ограничаване на зависимостта от внос на енергия е важно да се вземе предвид дългосрочния ефект от увеличаването на търсенето на електрическа енергия.
- (7) Сътрудничеството между националните оператори на преносни мрежи по проблемите, свързани с мрежовата сигурност, в това число определяне на преносен капацитет, информационно осигуряване и мрежово моделиране, е от първостепенно значение за развитието на добре функциониращ вътрешен пазар и може да бъде допълнително подобро. Липсата на сътрудничество по отношение на мрежовата сигурност е пагубна за развитието на равни условия на конкуренция.

⁴ ОВ L 176, 15.07.2003 г., стр. 11

⁵ ОВ L 176, 15.07.2003 г., стр. 1, Регламент, изменен с Регламент (ЕО) № 1223/2004 на Съвета (ОВ L 233, 2.07.2004 г., стр. 3).

- (8) Основното предназначение на съответните технически правила и препоръки, (например, съдържащите се в ръководството на Съюза за координиране на преноса на електрическа енергия (UCTE), както и на правилата и препоръките разработени от Nordel, балтийския кодекс на мрежата и тези на системите на Обединеното кралство и Ирландия) е да се предостави подкрепа за техническата експлоатация на обединената мрежа, като по този начин се допринесе за осъществяване на непрекъсната работа на мрежата в случай на повреда в системата в отделна точка или няколко точки на мрежата и ограничаване до минимум на разходите, свързани с ликвидирането на отрицателните последици от подобни срывове в снабдяването.
- (9) Пред операторите на мрежи за пренос и разпределение трябва да се поставят изисквания за предоставяне на висококачествени услуги на крайните потребители що се касае до честотата и продължителността на прекъсванията в подаването на електрическа енергия.
- (10) Мерките, които могат да бъдат използвани за да се гарантира поддържане на необходимите нива на производствен резерв, трябва да бъдат пазарно обосновани и недискриминиращи и могат да включват такива мерки като договорни гаранции и спогодби, избиране на мощност или задължения за мощност. Тези мерки могат да бъдат допълнени от други недискриминиращи инструменти, например плащане за мощност.
- (11) За осигурят наличието на подходяща предварителна информация, държавите-членки трябва да публикуват мерки, предприети за поддържане на баланс между предлагане и търсене при реални и потенциални инвеститори в производството и при потребителите на електрическа енергия.
- (12) Без да се нарушават членове 86, 87 и 88 от Договора, от особено значение е държавите-членки да изработят еднозначна, подходяща и стабилна рамка, която да подпомага сигурността на доставките на електрическа енергия и да насърчава инвестиции в производствения капацитет и техники за управление на търсенето. Необходимо е и вземането на подходящи мерки за обезпечаване на регулаторна рамка, която да поощрява инвестиции в изграждане на нови връзки в преносните мрежи, особено между държавите-членки.
- (13) Европейският съвет от Барселона от 15 и 16 май 2002 г. се споразумя относно определено ниво на обединение на системите на държавите-членки. Ниските нива на обединение водят до фрагментиране на пазара и са пречка пред развитието на конкуренцията. Наличието на адекватен физически капацитет на обединените мрежи, били те трансгранични или не, е от първостепенно значение, но не е достатъчно условие за пълноценна конкуренция. В интерес на крайните потребители, съотношението между потенциалните изгоди от нови проекти за обединяване и разходите по такива проекти следва да са разумно балансирани.
- (14) Макар, че е важно да се определи максималния наличен капацитет за пренос без да се нарушават изискванията за сигурна експлоатация на мрежата, не по-малко важно е да се осигури пълна прозрачност на процедурата за изчисление и разпределение на капацитета в преносната система. По този начин е възможно по-добро използване на съществуващия капацитет, като се избегне подаването

на фалшиви сигнали за недостиг към пазара, което ще подпомогне изграждането на напълно конкурентен вътрешен пазар, както е предвидено в Директива 2003/54/ЕО.

- (15) Операторите на преносни и разпределителни системи се нуждаят от подходяща и стабилна регулаторна рамка за инвестиции и за поддръжка и обновяване на мрежите.
- (16) Член 4 от Директива 2003/54/ЕО поставя изискване пред държавите-членки да осъществяват мониторинг и да представят доклад за сигурността на доставките на електрическа енергия. Докладът трябва да покрива краткосрочните, средносрочните и дългосрочните фактори, обуславящи сигурността на доставките, в това число намеренията на операторите на преносни системи да инвестират в мрежата. При изготвяне на доклада, държавите-членки следва да се позовават на информация и оценки, с които операторите на преносни системи вече са се ангажирали на поотделно и заедно, в това число и на европейско ниво.
- (17) Държавите-членки са длъжни да осигурят ефективното изпълнение на тази Директива.
- (18) Тъй като целите на предложените дейности, а именно, сигурни доставки на електрическа енергия, основани на честна конкуренция и създаване на напълно функциониращ вътрешен пазар на електрическа енергия, не могат да бъдат постигнати в пълна степен от държавите-членки поотделно и поради мащаба и ефекта от тези дейности, би могъл да бъде по-добре осъществен на нивото на Общността, Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа за субсидиарност, както е предвидено в член 5 от Договора. В съответствие с принципа за пропорционалност, съгласно същия Член, тази Директива не се простира извън най-необходимото за постигането на тези цели,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА

Член 1

Обхват

1. Тази Директива определя мерките, целящи опазване сигурността на доставките на електрическа енергия, посредством които да се осигури ефективното функциониране на вътрешния пазар на електрическа енергия и да обезпечи:
 - а) адекватно ниво на производствен капацитет;
 - б) адекватен баланс между предлагане и търсене;
 - в) адекватно ниво на обединение на системите на държавите-членки за развитието на вътрешния пазар.
2. Директивата определя рамка, в чиито граници държавите-членки следва да определят прозрачни, стабилни и недискриминиращи политики за сигурност на доставките на електрическа енергия, съвместими с изискванията за конкурентен вътрешен пазар на електрическа енергия.

Член 2

Определения

За целите на тази Директива се прилагат определенията, съдържащи се в член 2 от Директива 2003/54/ЕО. Освен това се прилагат и следните определения:

- а) „регулаторен орган” означава регулаторните органи в държавите-членки, определени съгласно Член 23 от Директива 2003/54/ЕО;
- б) „сигурност на доставките на електрическа енергия” означава способността на дадена електроенергийна система да достави на крайните потребители електрическа енергия, както е предвидено в тази Директива;
- в) „експлоатационна сигурност на мрежата” означава непрекъснатата експлоатация на преносните и където е приложимо, на разпределителните мрежи при предвидими обстоятелства;
- г) „баланс между предлагане и търсене” означава задоволяване на предвидимо търсене на електрическа енергия от потребителите, без да се налага прилагане на мерки за намаляване на потреблението.

Член 3

Общи разпоредби

1. Държавите-членки осигуряват високо ниво на сигурност на доставките на електрическа енергия като вземат необходимите мерки за изграждане на стабилен инвестиционен климат и като определят ролите и отговорностите на компетентните органи, в това число, когато е необходимо и на регулаторните органи, както и на всички пазарни участници, за което публикуват необходимата информация. Пазарните участници, освен всички други включват операторите на преносни и разпределителни системи, производители на електрическа енергия, доставчици и крайни потребители.
2. При прилагане на мерките, упоменати в алинея 1, държавите-членки вземат предвид:
 - а) значимостта на осигуряване на непрекъснати доставки на електрическа енергия;
 - б) значимостта на установяване на прозрачна и стабилна регулаторна рамка;
 - в) вътрешния пазар и възможностите за трансгранично сътрудничество във връзка със сигурността на доставките на електрическа енергия;
 - г) необходимостта от регулярна поддръжка и когато е необходимо, от обновяване на мрежите за пренос и разпределение с оглед осигуряване функционирането на мрежата;
 - д) значимостта да се обезпечи правилно приложение на Директива 2001/77/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 септември 2001 г.

относно насърчаване на производството и потреблението на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници на вътрешния пазар на електрическа енергия⁶ и Директива 2004/8/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 г. относно насърчаване на комбинираното производство на енергия, основаващо се на търсенето на полезна топлоенергия във вътрешния енергиен пазар⁷, доколкото разпоредбите в тях са свързани със сигурността на доставките на електрическа енергия.

е) необходимостта да се осигури достатъчен резервен преносен и производствен капацитет за стабилна експлоатация; и

ж) важността да се насърчи установяване на ликвиден пазар на едро.

3. При прилагане на мерките, упоменати в параграф 1, държавите-членки могат да вземат предвид и следното:

а) степента на диверсификация на производството на електрическа енергия на национално или съответното регионално ниво;

б) значимостта на намаляване на дългосрочния ефект от увеличеното потребление на електрическа енергия;

в) значимостта от насърчаване на ефективно използване на енергия и прилагане на нови технологии, в частност техники за управление на търсенето, технологии за производство на енергия от възобновяеми източници и разпределено производство;

г) значимостта на премахване на административните пречки пред инвестициите в инфраструктурни и производствени съоръжения.

4. Държавите-членки се задължават да приемат мерки, които не са дискриминиращи и не поставят непреодолими пречки пред пазарните участници, включително фирми, които тепърва навлизат в него и фирми с малък пазарен дял. Преди да приемат тези мерки, държавите-членки следва да вземат предвид въздействието, което мерките могат да окажат върху цената на електрическата енергия за крайните потребители.

5. При обезпечаване на необходимото ниво на обединение на системите на държави-членки, съгласно член 1, параграф 1, буква в), се отделя особено внимание на:

а) специфичното географско положение на всяка държава-членка;

б) поддържане на разумен баланс между разходите за изграждане на нови междусистемни връзки и изгодите за крайните потребители;

в) обезпечаване на оптимално ефективно използване на съществуващите междусистемни връзки.

⁶ ОВ L 283, 27.10.2001 г., стр. 33, Директива, изменена с Договор за присъединяване от 2003 г.

⁷ ОВ L 283, 27.02.2004 г., стр. 50

Член 4

Експлоатационна сигурност на мрежата

1. а) Държавите-членки или компетентните органи предприемат мерки, с което да задължат операторите на преносни системи да определят минимални експлоатационни правила и задължения по отношение сигурността на мрежата.

Преди да определят такива правила и задължения, те следва да се консултират със съответните пазарни участници в страните, с които има изградени връзки между системите.

- б) независимо от първата алинея на буква а), държавите-членки имат право да изискват операторите на преносни системи да представят за одобрение от компетентните органи такива правила и задължения;
- в) държавите-членки предприемат мерки, с което да задължат операторите на преносни, а ако е приложимо и операторите на разпределителни системи да спазват минималните експлоатационни правила и задължения по отношение сигурността на мрежата;
- г) държавите-членки изискват от операторите на преносни системи да поддържат необходимото ниво на сигурност на мрежата.

С оглед на това, операторите на преносни системи поддържат подходящо ниво на резервен капацитет за пренос за гарантиране на експлоатационната сигурност на мрежата и си сътрудничат с операторите на обединени преносни системи.

Нивото на предвидими обстоятелства, в рамките на които се поддържа сигурността, се определя в експлоатационните правила за сигурност на мрежата;

- д) в частност, държавите-членки осигуряват операторите на свързани системи за пренос и когато е уместно, оператори на свързани разпределителни системи, да обменят навременна и ефективна информация по отношение на експлоатацията на системите в съответствие с минималните експлоатационни изисквания. Където е уместно, същите изисквания се прилагат при оператори на преносни и разпределителни системи, които са свързани с оператори на системи, разположени извън Общността.
2. Държавите-членки или компетентните органи предприемат мерки, с което задължават операторите на преносни и където е уместно, оператори на разпределителни системи да определят и изпълняват цели за качество на доставките и надеждност на мрежата. Тези цели подлежат на одобрение от държавите-членки или компетентните органи, като изпълнението им бъде наблюдавано от същите. Целите трябва да бъдат обективни, прозрачни и недискриминиращи и подлежат на публикуване.
 3. При приемане на мерките, упоменати в Член 24 от Директива 2003/54/ЕО и Член 6 от Регламент (ЕО) № 1228/2003, държавите-членки няма да упражняват дискриминация между трансгранични и национални договори.

4. Държавите-членки предприемат мерки, които да гарантират, че ограничаването на доставките при аварийни ситуации се основава на предварително фиксирани критерии за управление при дисбаланс от страна на операторите на преносни системи. Всички предпазни мерки се вземат след тесни консултации с други оператори на преносни системи, при спазване на съответните двустранни споразумения, в това число споразумения относно обмен на информация.

Член 5

Поддържане на баланс между предлагане и търсене

1. Държавите-членки предприемат подходящи мерки за поддържане на баланса между търсене на електрическа енергия и наличния производствен капацитет.

В частност, държавите-членки:

- а) без ущърб на определени изисквания към малки изолирани системи, насърчават установяването на пазар на едро, който осигурява подходящи ценови индикации за производство и потребление;
 - б) изискват от операторите на преносни системи да осигурят подходящо ниво на производствен резерв, който да е наличен с цел балансиране и/или да приемат еквивалентни мерки, основани на пазарните тенденции;
2. Без да се нарушават членове 87 и 88 от Договора, държавите-членки биха могли да предприемат и допълнителни мерки, които могат да включват, но не се изчерпват със следните:
 - а) разпоредби, насърчаващи изграждането на нов производствен капацитет и навлизането на нови производители на пазара;
 - б) премахване на пречки, които препятстват сключването на безсрочни договори;
 - в) премахване на пречки, които предотвратяват сключването на договори с различна продължителност както за производители, така и за потребители;
 - г) насърчаване за прилагане на технологии за управление на търсенето в реално време, напр. съвременни измервателни системи;
 - д) насърчаване на мерки за съхранение на енергията;
 - е) тръжни процедури или други еквивалентни прозрачни и недискриминиращи процедури в съответствие с член 7, параграф 1 от Директива 2003/54/ЕО.
3. Държавите-членки публикуват мерките, които ще се предприемат съгласно този член и осигуряват възможно най-висока степен на разпространение на информацията.

Член 6

Инвестиции в мрежата

1. Държавите-членки приемат регулаторна рамка, която:
 - а) осигурява инвестиционни стимули за операторите на преносни и разпределителни системни мрежи да изграждат мрежи, които да отговорят на предвидимото търсене на пазара; и
 - б) подпомага поддръжката и когато е необходимо, обновяването на мрежите.
2. Без да се нарушават разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1228/2003, държавите-членки имат право да предприемат мерки, чрез които да подпомогнат търговски инвестиции в точките на обединение на системите.

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, които гарантират решенията относно инвестиции в изграждането на междусистемни връзки да се вземат в близко сътрудничество между съответните оператори на преносни системи.

Член 7

Отчетност

1. Държавите-членки предприемат мерки, с които да осигурят, че докладът съгласно член 4 от Директива 2003/54/ЕО разглежда цялостната адекватност на електроенергийната система да доставя текущото и прогнозно търсене на електрическа енергия и обхваща:
 - а) експлоатационна сигурност на мрежата;
 - б) прогнозен баланс между търсене и предлагане за последващия петгодишен период;
 - в) перспективите за сигурност на доставките на електрическа енергия за период от пет до 15 години от датата на доклада; и
 - г) инвестиционни намерения на операторите на преносни системи за следващите пет или повече календарни години и намеренията на всяка друга страна, за които са информирани, по отношение на осигуряване на капацитет през трансграничните междусистемни връзки.
2. Държавите-членки или компетентните органи подготвят доклада в близко сътрудничество с операторите на преносни системи. Операторите на преносни системи, ако е уместно, извършват консултации с операторите на преносни системи в съседните страни.
3. Разделът от доклада, отнасящ се до инвестиционни намерения по отношение на междусистемни връзки, упоменат в параграф 1, буква е), взема предвид:
 - а) принципите на управление при претоварване, съгласно Регламент (ЕО) № 1228/2003;

- б) съществуващи и планирани преносни линии;
- в) очаквани модели на производство, доставка, трансграничен обмен и потребление, които да позволят вземане на мерки за управление на търсенето; и
- г) цели за устойчиво развитие на регионално, национално и европейско ниво, в това число проектите, които са част от оста за приоритетни проекти, определени в приложение I към Решение № 1229/2003/ЕО.

Държавите-членки предприемат мерки, чрез които да осигурят получаване на информация от страна на операторите на преносни системи относно техните инвестиционни намерения или намеренията на всяка трета страна, за която разполагат с информация, по отношение на изграждането на съоръжения за трансгранична връзка.

Държавите-членки могат да изискват от операторите на преносни системи информация относно инвестиции, свързани с изграждането на вътрешни линии, които оказват значително влияние върху осъществяването на трансгранична междусистемна връзка.

- 4. Държавите-членки или компетентните органи предприемат мерки, които да гарантират подходящи начини за осигуряване на достъп на операторите на преносни системи до съответната информация и/или на компетентните органи когато това е подходящо за изпълнението на тази задача.

Гарантира се, че няма да бъде разкривана информация, която има конфиденциален характер.

- 5. Въз основа на информацията, съгласно алинея 1(г), получена от компетентните органи, Комисията докладва пред държавите-членки, компетентните органи и Европейската група на регулаторите в секторите на електрическата енергия и природния газ, създадена съгласно Решение на Комисията 2003/796/ЕО⁸ относно планирани инвестиции и техния принос към целите, формулирани в член 1, параграф 1.

Този доклад може да бъде комбиниран с отчетността съгласно член 28, параграф 1, буква в) от Директива 2003/54/ЕО и подлежи на публикуване.

Член 8

Транспониране

- 1. Държавите-членки привеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за да се съобразят с настоящата Директива до 24 февруари 2008 г. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

⁸ ОВ L 296, 14.11.2003 г., стр. 34.

2. До 1 декември 2007 г., държавите-членки съобщават на Комисията текста на разпоредбите от националното си законодателство, които приемат в областта, регулирана от настоящата директива

Член 9

Отчетност

Комисията осъществява мониторинг и контрол върху прилагането на настоящата директива и представя доклад за напредъка в прилагането ѝ до Европейския парламент и Съвета до 24 февруари 2010 г.

Член 10

Влизане в сила

Настоящата директива влиза сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 11

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Страсбург на 18 януари 2006 година.

За Европейския парламент:

За Съвета:

Председател

Председател

J. BORRELL FONTELLES

H. WINKLER